

Dr. Mazsu János, a debreceni hagyományok, értékek, a városhoz köthető hungarikumok azonosításával, rendszerezésével, a Debreceni Értéktár Bizottság működésével kapcsolatos koordinációért, és az ehhez kapcsolódó marketingért felelős tanácsnok beszámolója

Jelen beszámolóban arról tájékoztatom a Közgyűlést, hogy Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata Szervezeti és Működési Szabályzatában foglaltaknak, illetve a 2014 novemberében történő megválasztásomkor meghatározott feladatoknak megfelelően tevékenységgel a 2017. évben milyen formában és területeken segített az Önkormányzat munkáját.

I. A DEBRECENI ÉRTÉKTÁR ALAPTEVÉKENYSÉGE KÖRÉBEN VÉGZETT TEVÉKENYSÉG

A.) A Szent László emlékévre Nagyváradi két nagyszabású rendezvénysorozattal készült, ez a Festum Varadinum és a Szent László Napok, melyek sikeres megvalósításában a Debreceni Értéktár Bizottság aktívan közreműködött.

1. Festum Varadinum (2017. május 8-21.)

A nagyváradi magyarok hagyományos és legnagyobb kulturális fesztiválját 1992-ben rendezték meg először az RMDSZ Bihar Megyei Szervezete, a történelmi magyar egyházak, társadalmi civil és ifjúsági szervezetek bevonásával. Áttekintve az eddigi programokat, a rendezvények sorában két folyamat rajzolódik ki: egyrészt a közel két és fél évtizedes hagyományok a megszokott helyen és témával, másrészt új helyszínek, új intézmények, új szemlélet egészítették ki a kínálatot. A Varadinum úgy alkalmazkodik a változó igényekhez, az új generációk érdeklődését is megcélozva, hogy közben megőrzi azt a sajátos jellegét is, amellyel a kilencvenes években a Kárpát-medence egyik legjelentősebb magyar rendezvénysorozatává vált.

Mára becslések szerint körülbelül 17 ezer érdeklődőt vonzanak a rendkívül igényes, komoly szakmai színvonalat képviselő programok, amelyek között jó néhány anyaországi fellépővel is lehet találkozni.

Az idei Festum Varadinum kiemelt meghívott vendégei Debrecen és Székesfehérvár voltak.

A programsorozatból kiemelendő a Református Egység Fesztivál, amelyre május 20-án került sor. A nap zárásaként a Csokonai Színház és a Kodály Filharmónia Debrecen a *Bánk bán* című operát adta elő.

Az eseményen köszöntőt tartottam.

2. Szent László Napok (2017. június 19-25.)

A rendezvénysorozat a Kolozsvári Magyar Napok mintáját követve egy átfogó kulturális seregszemle, mely a helyi magyarság igényeit szem előtt tartva állítja össze a programját, de tartalmas szórakozást nyújt nemzetiségtől és felekezeti hovatartozástól függetlenül a város minden lakójának.

Középpontjában a város alapítója, I. Szent László király alakja áll. A rendezvénysorozat fő helyszíne a példásan felújított nagyváradi vár, amely Európa legjobban megőrzött, az olasz újjászületés jegyeit magán viselő vára.

A rendezvénysorozatból kiemelendő:

- A debreceni önkormányzat együttműködve a Debreceni Művelődési Központtal és annak egységével, a Debreceni Értéktár székhelyeként működő Tímárház - Kézművesek Házával, lehetőséget kapott arra, hogy a Debreceni, valamint a Hajdú-Bihar Megyei Értéktárba felvett értékekből kiállítást rendezzen a Fejedelmi udvar kiállító termében. A bemutatott anyag összeválogatásával a megyére és székhelyére elsődlegesen jellemző, mezőgazdaságra épülő kézművesipari hagyományokat szerették volna megismertetni, népszerűsíteni, egyfajta átfogó képet nyújtani a város, a megye lakosságát körülvevő lokális értékekről, melyek a két kiállító termet magában foglaló helyszínen tematikailag is különválasztva kerültek felépítésre a megnyitót megelőző napon a Tímárház munkatársainak közreműködésével.
- A Debreceni Művelődési Központ dolgozói egésznapos népi játszóházi foglalkozást tartottak a gyermekeknek és a fiataloknak. Az agyagozás, szövés, fonás, bőrművesség és nemezművesség alapjaival ismertették meg őket. A Népművészeti Egyesületek Szövetsége Hajdú-Bihar Megyei Szervezete képviseletében Fazekas Ferenc fazekas, a Népművészet Mestere; Radics László mézeskalácsos, a Népművészet Mestere; Göncziné Tóth Aranka hímző, a Népművészet Mestere; Paróczainé Simai Ildikó szövő Népi Iparművész; Vass Tamás fafaragó Népi Iparművész; Szabó István pásztorművész Népi Iparművész, Sarkadi Gyuláné gyöngyfüző Népi Iparművész; Dobosné Hajdú Anikó hímző Népi Iparművész, valamint Nagy Beáta bőrműves, a Népművészet Ifjú Mestere és Szekretár Sándorné, valamint Bata Sándorné szalmafonók adtak ízelítőt hagyományátörökítő munkásságuk legjavából.
- A bemutatkozás fontos részét képezte a gasztronómiai jellegzetességek megismertetése, fókuszálva a Hungarikummá nyilvánított debreceni páros kolbászra. A kóstoló nagy sikert aratott a különleges falatokra vágók körében.
- A debreceni kulturális élet sokszínűségét reprezentálva fellépett az ORT-IKI Báb- és Utcaszínház. Szórakoztató gólyalábas vásári komédiájuk nagy tetszést aratott.
- A gólyalábasokat követően a Hajdú Táncegyüttes színvonalas táncprodukciójában gyönyörködhetek a várba látogatók.
- A Szeredás Népzenei Együttes „Szép a páva, mert aranyos a tolla...” című produkciójával felejthetetlen perceket szerzett a programsorozat résztvevőinek. A vendégszereplés kiemelkedően sikeres megvalósítását a média képviselői közül a Debrecen Televízió, valamint az M1 hírsatorna rögzítette, illetve a kiállításról készült fotóalbum szerepel a Földművelésügyi Minisztérium honlapján.
- A Földművelésügyi Minisztérium a debreceni értékek bemutatását 500 ezer forint anyagi támogatásban részesítette.

B.) A Debreceni Értéktár Bizottság 2017-es ülése és határozatai az értéktárba további értékek befogadásáról

Elfogadott javaslatok:

96/2017. (10.27.) Debreceni Református Kollégium Szabó Magda Emlékháza

97/2017. (10.27.)	Debreceni Népi Együttes munkássága
98/2017. (10.27.)	a 29 éves Hajdú-Bihar Megyei Lovas- és Huszár hagyományőrző Sport- és Kulturális Egyesület által életben tartott, historikus múltú hagyományőrző magyar királyi debreceni 2. honvéd huszárezred
99/2017. (10.27.)	Dr. Béres András néprajzkutató munkássága
100/2017. (10.27.)	Sebestyén Györfi Anna szűrrátét készítő Népi Iparművész debreceni cifraszűr motívumkincsének megőrzését célzó hagyományátörökítő munkássága
101/2017. (10.27.)	Regölés hagyománya- Debreceni regösök
102/2017. (10.27.)	Zsuzsi Erdei Vasút
103/2017. (10.27.)	Debrecen belvárosának utcahálózata és telekstruktúrája
104/2017. (10.27.)	Eötvös Kupa
105/2017. (10.27.)	Kocsis Károly tornászolimpikon életműve 106/2017. (10.27.) a Molnár István röplabdás bajnok életműve
107/2017. (10.27.)	Tóth Lajos tornász olimpikon sportsillag életműve
108/2017. (10.27.)	Németi (Steinhardt) Gyula birkózó olimpikon életműve
109/2017. (10.27.)	Kanizsa Tivadar olimpiai bajnok vízilabdázó életműve

Az ülésen Fésűs László meghívott szakértő említést tett arról, hogy miután már több mint tíz olimpikon életműve került be az Értéktár gyűjteményébe, célszerű lenne részint a megyei értéktárba való tovább juttatása ezen életműveknek, valamint komoly mennyiségű dokumentum anyag áll rendelkezésre ahhoz, hogy vándorkiállítás formájában népszerűsítse az Értéktár ezt az anyagot, például a Debreceni Művelődési Központ egységeiben.

A kiállítás-sorozattal kapcsolatban a Debreceni Művelődési Központ több egysége is jelezte részvételi szándékát.

C.) A HUNGARIKUMOK NÉPSZERŰSÍTÉSÉVEL KAPCSOLATOS TEVÉKENYSÉGEK

1.) *Debrecen Gasztronómiájáért Alapítvány*

Az alapítvány 2017. augusztusi ülésén elhangzott, hogy a városban megvalósuló gasztronómiai események olyan minőséget képviselnének, amely méltó a város hagyományaihoz és megfelel a mai kor elvárásainak, Debrecen kulturális és turisztikai fejlesztéseinek.

Javaslat, hogy a kuratórium olyan szerepet vállaljon fel, amelyben a 2018-ra tervezett gasztronómiai rendezvények színvonalának emelését elősegíti.

Ehhez a munkához véleményem szerint jó alapot ad a Debreceni Páros Kolbász Kódex. A DÉB kezdeményezte a helyi debreceni ételreceptek gyűjtését és kiadását.

2017. szeptember 22. és 24. között megrendezésre került Debreceni ZAMAT Pálinka és Pároskolbász Fesztivál, ahol a tavalyi évben hungarikummá nyilvánított Debreceni Páros Kolbász jó hírének, a kolbászt megalkotó civis közösség kulturális hagyományainak, gasztronómiai értékeinek védelmét, kiemelkedő minőségben történő megújítását, a borturizmus és Debrecen turisztikai kínálatának szélesítését is biztosítani tudtuk.

3. Hungarikumok Klubja az Országházban

A Magyar Országgyűlés 2012-ben fogadta el a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló törvényt. Az elmúlt években számos esemény jött létre azért, hogy a hungarikum mozgalmat népszerűsítse. Négy év alatt közel ezer település hozta létre a saját helyi értéktárát, Magyarország minden megyéje csatlakozott a programhoz. A szakbizottságok és a Hungarikum Bizottság munkájának köszönhetően immár 60 érték sorakozik a Hungarikumok Gyűjteményében.

A törvény egyik célja az volt, hogy az értékek kiválasztása mellett közösségek jöjjenek létre, amelyek tagjai rendszeresen tartják a kapcsolatot egymással. Cél volt az is, hogy a kiválasztott értékek az erkölcsi megbecsülés mellett minden lehetőséget megkapjanak ahhoz, hogy ismertségük, megbecsülésük tovább növekedjen.

Mindezek megvalósítása érdekében Kövér László házelnök úr kezdeményezte a **Hungarikumok Klubja** létrehozását.

Évente négy összejövetelt tart, a klub zártkörű, **nem sajtónyilvános**. Meghívást kapnak a hungarikumok képviselői (két fő), valamint a Hungarikum Bizottság tagjai és a kormány képviselői.

Közvetlen cél: „A döntés-előkészítők, a döntéshozók és a hungarikum tulajdonosok kötetlen beszélgetés formájában cserélik ki gondolataikat, egyebek közt azért, hogy a hungarikum törvényt az eddiginél is több tartalommal lehessen megtölteni.”

Debrecen önkormányzata hungarikumainak, kiemelt nemzeti értékeinek képviselőjét a *Hungarikumok klubjában* tanácsnoki feladataimhoz kapcsolódóan látom el.

4. Cívus Értéktár Televíziós Magazin

A Debreceni Értéktár Bizottság kezdeményezésére a Debrecen Televízió 2015. augusztus 20-án, Szent István ünnepének napján, a keresztény magyar államalapítás emléknapján indította el a **Cívus Értéktár** című magazin műsorát. A kéthetente jelentkező, rendszeres időközönként ismételt magazin arra vállalkozott, hogy **bemutassa azokat a városi közösségi hagyományokat, kiemelkedő nemzeti értékeket, hungarikumot, amelyek Debrecenhez, illetve környékéhez kötődnek, és bekerültek a Debreceni Értéktárba.**

A 25 perces adásokban a stáb esetenként 3-4 forgatott érdekes anyaggal, illetve stúdióbeszélgetésekkel - művészeket, kézműveseket, szakértőket megszólaltatva -, tematikusan mutatja be mindazt, ami a városi és nemzeti közösségi identitás újraformálásában fontos szerepet játszik. Eddig már több mint **ötven adáson** vagyunk túl!

A műsor indulása óta - a teljesség igénye nélkül – foglalkozott a magazin Debrecen számos

- *közösségi tudatot formáló ikonikus nevezetességével* (Református Nagytemplom, Református Kollégium, Püspöki Palota, Szent Anna székesegyház, Debreceni Egyetem),
- *a városhoz kötődő nemzeti kultúrát gyarapító alkotók* (Csokonai Vitéz Mihály, Fazekas Mihály, Szabó Magda, Szabó Lőrinc) életművével,
- *a legfontosabb városi rendezvények* (Virágkarnevál, Nemzetközi Betlehemes Találkozó, Nyári Egyetem) történetével.
- *a közösségi tudatban élénken élő történelmi események* (második világháborús bombázások, városi tüzvészek),
- *a város gasztronómiai értékei* (páros kolbász, debreceni töltött káposzta, hortobágyi húsos palacsinta, pásztor slambuc...)
- *ma már kevesek által üzött kézműves népi mesterségek* is, mint a mézeskalácsosság vagy a cseréppipa készítés.
- *mini sorozat a város templomairól*, és a hozzájuk kötődő gyülekezetekről, rendszeresen
- *3 perces portrék* mindazokról, akik a *cívis közösségért értékteremtő módon tesznek*.

A Cívis Értéktár kéthetente csütörtökön este, negyed kilenctől kerül adásba a Debrecen Televízióban. A köztes heteken ugyanebben az időpontban az adás ismétlését lehet megnézni. A tematikus adások többségét a ***város iskoláiban helyismereti tárgyak oktatásához rendszeresen felhasználják***.

A havi műsorok hozzáférhetőek <http://dehir.hu/musorok/civis-ertektar/> internetes oldalon is, a régebbiek pedig archiválva adathordozón állnak az iskolák és más közösségek rendelkezésére.

II. A TANÁCSNOKI MUNKÁMHOZ KAPCSOLÓDÓ TEVÉKENYSÉGEK

A.) ELNYERT TÁMOGATÁS

A Honvédelmi Minisztérium Hadtörténeti Intézet és Múzeum (a továbbiakban: HM HIM) a Magyarországon fellelhető I. világháborús hadisírok rendbehozatalához szükséges költségvetési eszközök biztosításáról szóló 1551/2016 (X. 13.) Korm. határozatban kapott felhatalmazás alapján pályázatot írt ki a Magyarországon található I. világháborús hadisírok és emlékművek rendbetételére, felújítására, helyreállítására.

A pályázat keretében az elhanyagolt, forráshiány miatt nem megfelelően gondozott I. világháborús hadisírok és emlékművek állagmegőrző karbantartására és felújítására van lehetőség.

Az önkormányzat a „Honvédtemető és Hősök temetőjének rekonstrukciója, a Debreceni Köztemető hadisírajainak helyreállítása és a volt Hatvan utcai temető területén emlékpark kialakítása” címmel pályázatot nyújtott be, melyet a HM HIM 2017 májusában 209.400.000,-Ft-tal támogatott.

A pályázat során a történeti, szakértői munka koordinálását végeztem el.

B.) PÁLYÁZAT BENYÚJTÁSA

A Honvédelmi Minisztérium Hadtörténeti Intézet és Múzeum a Magyarországon fellelhető I. világháborús hadisírok rendbehozatalához szükséges költségvetési eszközök biztosításáról szóló 1551/2016 (X. 13.) Korm. határozatban kapott felhatalmazás alapján pályázatot írt ki a világháborús hadisírokat magukban foglaló mauzóleumok, kripták, valamint az I. világháborús hősöknek emléket állító panteonok rendbetételére, felújítására, helyreállítására.

A pályázat keretében az elhanyagolt, forráshiány miatt nem megfelelően gondozott temetkezési helyeken található I. világháborús művészeti alkotások, I. világháborús hadisírokat magukban foglaló mauzóleumok, kripták, az I. világháborús hősöknek emléket állító panteonok állagmegőrző karbantartására és felújítására van lehetőség.

Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata 2017 júliusában pályázatot nyújtott be, amelynek középpontjában a Honvédtemető sírkertjében 1932-ben elkészült Hősök Mauzóleuma áll, amely csak nevében mauzóleum, funkcióját tekintve a pontos megnevezése I. világháborús panteon. Az ünnepélyek megtartására is alkalmas impozáns épület tervét pályázat útján készítette el a város Lechner Jenő és Szontágh Pál építészekkel. A létesítményt a temető legmagasabb pontján, a Csigedomb tetején építették fel. Az addig ott állt „Sebzett oroszlán” a panteon lépcsőjébe építve, az épület tengelyében nyerte el végső helyét. Célunk, hogy a panteon méltó színhelye legyen a helyi katonai kulturális örökség fenntartásának, ápolásának, bemutatásának úgy, hogy a látogatóközpont XXI. századi szolgáltatóközpontként is üzemeltethető legyen.

2017 decemberében a Honvédelmi Minisztérium Hadtörténeti Intézet és Múzeum Centenárium Pályázati Igazgatóság tájékoztatta önkormányzatunkat, hogy a HIM-17HF kódszámú pályázatunk teljes összegű, 42.087.800,-Ft támogatásban részesült.

A pályázat során a Mauzóleum későbbi hasznosítását készítem elő.

C.) A SZABÓ MAGDA-EMLÉKÉVVEL KAPCSOLATOS KOORDINÁCIÓS FELADATOK VÉGZÉSE

Szabó Magda író, költő, műfordító születésének 100., halálának 10. évfordulója alkalmából többek között a róla elnevezett Emlékház átadásra, a város kezdeményezésére és egy debreceni vállalkozó nagylelkű adományozásával a Kossuth téren az írónőt ábrázoló szobor felavatására került sor.

Az emlékévvvel kapcsolatban létrehozott *koordinációs testület munkájában vettem részt.*

D.) INTERREG V-A ROMÁNIA-MAGYARORSZÁG PROGRAM PÁLYÁZAT

Az Interreg V-A Romania-Hungary Program 2017-ben felhívást jelentetett meg magyar-román határon átnyúló partnerszervezetek részére. Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata a felhívás *A természeti és kulturális örökség megőrzése, védelme, elősegítése és fejlesztése beruházási prioritásra* Román-magyar határon átnyúló kulturális inkubátor az előadóművészetek számára, valamint Románmagyar határon átnyúló Képzési Központ és Értéktár a kulturális és történelmi örökség számára projektcímekkel támogatási kérelmeket szándékozik benyújtani.

A **Képzési Központ és Értéktár** létrehozásának céljai:

- a közös magyar-román kulturális értékek és örökség fenntartható használata, védelme
- a közös magyar-román kulturális örökséghez való hozzáférés javítása
- a közös magyar-román kulturális értékek tudatosságának erősítése
- a kulturális és művészeti kreativitás, valamint a tudástranszfer fokozása a román-magyar régióban

Tervezett tevékenységek:

- Közös Kulturális Értéktár működéséhez szükséges infrastrukturális, műszaki, technikai, tárgyi feltételek kialakítása, melyhez kapcsolódóan a szakmai program koordinálását végzem.

E.) MÚZEUMOK ÉJSZAKÁJA HELYTÖRTÉNETI KIÁLLÍTÁS GONDOZÁSA

A 2017. évi Múzeumok Éjszakáján a Régi Városháza is látogatható volt a nagyközönség számára. **Katonahősök és civil polgárok** címmel nyílt meg az I. világháborúban szolgált 39-es császári és királyi gyalogezred történetét bemutató kiállítás, amelyen eredeti katonai felszereléseket, tárgyakat, fényképeket, tábori képeslapokat, térképeket tekinthettek meg az érdeklődők. A tárlat betekintést engedett Debrecen I. világháború alatti mindennapjaiba is.

F.) BALOGH ISTVÁN EMLÉKTÁBLA ELHELYEZÉSE, FELAVATÁSA, GONDOZÁSA

2017 novemberében **Dr. Balogh István** (1912-2007) történész, néprajzkutató, levéltáros, a Déri Múzeum egykori igazgatója, Debrecen város díszpolgára halálának 10. évfordulója alkalmából családja kezdeményezésére Debrecen önkormányzata emléktáblát helyezett el professzor úr egykori lakóházának falán, a Dobozi u. 6. szám alatt.

